

Motion till riksdagen 2009/10:A8

av **Hans Stenberg m.fl. (s)**
med anledning av prop. 2009/10:48

Åtgärder med anledning av Lavaldomen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1999:678) om utstationering av arbetstagare.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.
3. Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Motivering

I propositionen har regeringen gått mycket längre än vad EG-rätten kräver och föreslagit långtgående inskränkningar av de fackliga rättigheterna. Regeringen har uppenbarligen valt att övertolka EG-domstolens Lavaldom och föreslår lagändringar som kan strida mot den svenska grundlagen, EG-rätten samt Europakonventionen.

Förtydliga EU:s regelverk

Enligt vår uppfattning hade det varit betydligt bättre om Sverige under sitt ordförandeskap i EU hade tagit initiativ till att förtydliga EU:s regelverk i enlighet med vad som uttalats både av EU-parlamentet och av EU-kommissionens nye ordförande Barroso. Europaparlamentet antog i oktober 2009 en resolution i vilken Europaparlamentet konstaterade att Lavalfallet i Sverige visar på behovet av att klargöra friheten för tjänster kontra grundläggande rättigheter inom EU. Europaparlamentet uppmanade kommissionen att utarbeta nödvändiga förslag, som kan bidra till att förhindra motstridiga tolkningar av utstationeringsdirektivet i framtiden, efter det att en grundlig analys

Fel! Okänt namn på

företagits på nationell nivå. Europeiska kommissionens ordförande Barroso har inför EU-parlamentet riktat mycket skarp kritik mot EG-domstolens tolkning av EU:s utstationeringsdirektiv och aviserat om ett lagstiftningsinitiativ på området. Ett sådant initiativ är en av det kommande spanska EU-ordförandeskapets främsta prioriteter, efter det att det svenska ordförandeskapet vägrat att föra upp frågan om ändringar i EU:s utstationeringsdirektiv på den politiska dagordningen inom EU.

Trots denna utveckling föreslår nu den svenska regeringen långtgående inskränkningar i fackliga organisationers rättigheter att vidta åtgärder för att kunna teckna kollektivavtal.

Försvara den svenska kollektivavtalsmodellen

Den svenska arbetsmarknadsmodellen går ut på att en facklig organisation inom den aktuella branschen mot en arbetsgivare från en annan medlemsstat framställer krav på kollektivavtal som innehåller bl.a. villkor om lön. Ytterst kan villkoren i kollektivavtalet drivas igenom genom vidtagande av stridsåtgärder. Som Lavalutredningen framhåller underkände EG-domstolen inte principiellt denna metod för utsträckning av lönevillkor utan gjorde en prövning utifrån artikel 49 av hur den tillämpades i det aktuella fallet.

En principiell åtskillnad måste göras mellan de krav som medlemsstaterna har en *möjlighet* respektive en *skyldighet att ställa* på utstationerande arbetsgivare å den ena sidan, och *fackliga organisationers rätt att vidta fackliga stridsåtgärder* i syfte att sluta kollektivavtal, å den andra sidan. Den förstnämnda frågan styrs av EG:s utstationeringsdirektiv, medan fackliga organisationers rätt att vidta fackliga stridsåtgärder ska bedömas i enlighet med EG-fördraget. I detta sammanhang har EG-domstolen i punkt 107 i Lavaldomen uttryckligen godtagit att en blockad som en facklig organisation i värdmedlemsstaten vidtar, i syfte att garantera utstationerade arbetstagare arbets- och anställningsvillkor som fastställts på en viss nivå, i princip har som ändamål att skydda arbetstagare.

Till skillnad från andra punkter i domen hänvisar EG-domstolen i detta avseende inte till i lag eller kollektivavtal fastställda minimilöner. Därför kan det inte anses föreligga något principiellt EG-rättsligt hinder enligt artikel 49 EG-fördraget för fackföreningar mot att kräva t.ex. en på förhand känd genomsnittslön av arbetsgivare från andra medlemsstater som villkor för avtals-tecknande. För att tillgodose EG-domstolens förutsägbarhetskrav i Lavaldomen, skulle det vara tillräckligt att arbetsmarknadens parter i lag eller förordning åläggs en rapporteringsskyldighet till Arbetsmiljöverket och Medlingsinstitutet, varigenom nationella och regionala genomsnittslöner och, i förekommande fall, minimilöner på respektive avtalsområde inrapporteras.

Regeringens förslag strider både mot EG-rätten och grundlagen

Redan i en dom från 1975 konstaterade EG-domstolen att den absoluta karaktären av förbudet mot diskriminering enligt artikel 39.2 EG-fördraget inte enbart innebär att medborgare från andra medlemsstater har lika möjligheter till anställning i alla medlemsstater. Enligt EG-domstolen säkerställer bestämmelsen också att de egna medborgarna inte drabbas av de negativa konsekvenser som kan följa av att medborgare i de andra medlemsstaterna erbjuder eller godtar arbets- och anställningsvillkor eller löner som är mindre förmånliga än vad som gäller enligt nationell rätt. Dessutom gäller enligt artikel 7.4 i förordning (EEG) nr 1612/68 att alla klausuler i ett kollektivt eller individuellt avtal eller någon annan kollektiv bestämmelse om rätt att söka anställning, om anställning, om lön och om andra villkor för arbete eller avskedande är ogiltiga om de föreskriver eller bemyndigar diskriminerande villkor för arbetstagare som är medborgare i de andra medlemsstaterna. Ett hängavtal, som ingås med en arbetsgivare från en annan medlemsstat och som endast föreskriver att minimilönenivåer och minimivillkor ska utgå för utstationerade arbetstagare från andra medlemsstater, skulle därmed vara direkt eller åtminstone indirekt diskriminerande och därmed ogiltigt enligt artikel 7.4 i förordning (EEG) nr 1612/68.

EG-domstolen slog i punkt 68 av Lavaldomen fast att utstationeringsdirektivet inte har till syfte att harmonisera systemen för fastställande av arbets- och anställningsvillkoren i medlemsstaterna. Medlemsstaterna är således uttryckligen fria att på nationell nivå välja ett annat system än de system som uttryckligen anges i direktivet, under förutsättning att det inte hindrar tillhandahållandet av tjänster mellan medlemsstaterna. I skäl 22 i utstationeringsdirektivets ingress erinras dessutom om att utstationeringsdirektivet ”inte inverkar på den rättsliga regleringen i medlemsstaterna vad gäller rätten att vidta fackliga stridsåtgärder för att försvara yrkesintressen”. Trots det övertolkar regeringen medvetet EG-domstolens Lavaldom. I avsaknad av på förhand i lag eller i centrala kollektivavtal fastställda minimilöner, är det regeringens tolkning att varje annan möjlighet för fackföreningar att skydda sig för underbudskonkurrens genom fackliga stridsåtgärder bör förbjudas. Detta är inte en korrekt tolkning av EG-domstolens Lavaldom. Någon rättslig skyldighet föreligger inte, varken för lagstiftaren eller för arbetsmarknadens parter, att införa bestämmelser om minimilöner i Sverige. Detta är inte heller önskvärt, eftersom det skulle medföra en strukturell press nedåt vad gäller löner. Det stöds även av rådets och kommissionens förklaring nr 5, bilagd rådets protokoll i samband med antagandet av direktiv 96/71/EG (dokument 10048/96 add. 1, 20 september 1996), som har följande lydelse:

För de medlemsstater i vars lagstiftning det inte fastställs några bestämmelser om minimilöner innebär inte artikel 3.1. första och andra stycket någon skyldighet att fastställa bestämmelser om sådana löner.

De av regeringen föreslagna lagändringarna utgör därmed en begränsning som saknar stöd i EG-rätten. Lagförslagen strider också mot regeringsformen

Fel! Okänt namn på

på flera punkter. Det gäller principen om allas likhet inför lagen, föreningsfriheten, arbetsmarknadsparternas autonomi och förhandlingsfrihet samt rätten att vidta stridsåtgärder.

Stockholm den 9 december 2009

Hans Stenberg (s)

Claes-Göran Brandin (s)

Anders Karlsson (s)

Lars Mejern Larsson (s)

Ronny Olander (s)

Gunnar Sandberg (s)